

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 287959 20 Rev
Dana, 02.02.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Gorjane Popadić, kao predsjednika vijeća, Violande Šubarić i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M. T. iz B., nastanjen u JU Dom penzionera B., koga zastupa R. P., advokat iz B., protiv tužene D. T. iz B., koju zastupa M. P., advokat iz B., radi razvoda braka i po protivtužbi tužene-protivtužiteljice D. T., protiv tužitelja-protivtuženog M. T., radi supružanskog izdržavanja, odlučujući o reviziji tužitelja-protivtuženog izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 287959 19 Gž od 21.02.2020. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 02.02.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, preinačava se presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 287959 19 Gž od 21.02.2020. godine tako da se žalba tužene odbija i potvrđuje presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 287959 18 P od 19.08.2019. godine, te obavezuje tužena da tužitelju naknadi i troškove revizionog postupka u iznosu od 626,50 KM, u roku od 30 dana od dana prijema ove presude. Odbija se zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.125,00 KM.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 287959 18 P od 19.08.2019. godine razveden je brak između tužitelja M. T., sina V., rođenog 16.10.1955. godine u mjestu R., B. i tužene D. T., rođene K., kćeri M., rođene 27.07.1960. godine u mjestu R., B., zaključen dana 19.09.1981. godine, upisan u matičnoj knjizi vjenčanih, koji se vodi za matično područje R., pod rednim brojem 11. za godinu 1981. (stav 1. izreke), određeno je da se po pravosnažnosti presude činjenica razvoda braka po službenoj dužnosti evidentira kod nadležnog matičnog ureda u Matičnim knjigama vjenčanih za parnične stranke (stav 2. izreke), a odbijen protivtužbeni zahtjev tužene-protivtužiteljice D. T. da se obaveže tužitelj-protivtuženi M. T. da na ime doprinosa za njeno izdržavanje plaća mjesečno iznos od 50% od invalidske penzije koju ostvaruje kod Fonda PIO, te invalidnine i ostalih primanja koje ostvaruje kod Grada B., Odjeljenje za boračko-invalidsku zaštitu, počev od 09.08.2018. godine, kao dana podnošenja protivtužbe, pa sve dok za to budu postojali zakonski uslovi ili do drugačije odluke suda, kao i da joj naknadi troškove postupka, sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate (stav 3. izreke), te je obavezana tužena da tužitelju naknadi troškove postupka u iznosu od 1.544,40 KM (stav 4. izreke), a zahtjev tužitelja na ime troškova postupka preko dosuđenog iznosa, do traženih 2.018,00 KM, je odbijen kao neosnovan (stav 5. izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 287959 19 Gž od 21.02.2020. godine žalba tužene je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke o protivtužbenom zahtjevu tužene D. T. (stav 3. izreke), te je obavezan tužitelj-protivtuženi M. T. da na ime doprinosa za izdržavanje tužene-protivtužiteljice D. T. plaća mjesečno iznos od 20% od invalidske penzije, koju ostvaruje kod Fonda PIO i invalidnine i ostalih primanja, koje ostvaruje kod Grada B., Odjeljenje za boračko-invalidsku zaštitu, počev od 09.08.2018. godine, kao dana podnošenja protivtužbe, pa sve dok za to budu postojali zakonski uslovi ili do drugačije odluke suda, i to na način, da sve dospjele neisplaćene mjesečne iznose, isplati odjednom, a sve buduće mjesečne iznose tužitelj-protivtuženi je dužan platiti u periodu od prvog do petog u mjesecu za tekući mjesec na račun ili na ruke tužene-protivtužiteljice, dok je u ostalom dijelu žalba protivtužiteljice odbijena i potvrđena naprijed navedena presuda prvostepenog suda, u preostalom, odbijajućem dijelu odluke o supružanskom izdržavanju, te je preinačen i dio odluke o troškovima postupka (stav 4. i 5. izreke) tako što je određeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, dok je žalba tužene odbijena i potvrđena prvostepena presuda, u dijelu kojim je razveden brak (stav 1. izreke). Odbijen je zahtjev tužene, za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 375,00 KM i zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 526,50 KM.

Blagovremenom revizijom tužitelj-protivtuženi pobija drugostepenu presudu u dijelu kojim je usvojen protivtužbeni zahtjev zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se drugostepena presuda u osporenom dijelu preinači ili ukine i predmet u tom dijelu vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužena predlaže da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Revizija je osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici bio je zahtjev tužitelja da se razvede brak sa tuženom i protivtužbeni zahtjev tužene da joj tužitelj plaća supružansko izdržavanje mjesečno 50 % od svojih primanja.

Tokom postupka kod prvostepenog suda utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da su tužitelj i tužena dana 19.09.1981. godine zaključili brak i da su u braku stekli sina V., rođenog dana 04.06.1982. godine, koji je 2005. godine poginuo u saobraćajnoj nezgodi; da je tužitelj dana 18.08.1992. godine ranjen u ratnim dejstvima u B., da je RVI prve kategorije od 100%-kvadriplegija, oduzetost gornjih i donjih ekstremiteta i da je vezan za ortopedsku pomagala; da prima ličnu invalidninu, ortopedski dodatak prvog stepena, dodatak za njegu i pomoć trećeg lica i dopunsko obezbjeđenje; da je tužena vodila brigu o tužitelju do 11.10.2017. godine, koji je od tog dana do 24.11.2017. godine bio na rehabilitaciji u ZU M. Z., B., nakon čega je smješten u Domu penzionera B.; da su bračni odnosi među parničnim strankama teško i trajno poremećeni, zbog čega tužena više ne vodi brigu o tužitelju i da je ostala da živi u stanu u B., koji je prilagođen za potrebe invalidnih lica; da tužitelj ostvaruje mjesečna primanja u iznosu od 2.756,00 KM, od čega mjesečno plaća za smještaj u navedenom domu 1.100,00 KM, za održavanje namjenskog automobila za invalidna lica 300,00 KM i oko 500,00 KM na ime troškova liječenja; da je tužena ostala da živi u stanu u B. površine 70 m² koji je tužitelj dobio po osnovu svog boračkog statusa, da je tužena vlasnik kuće u B. od 82 m² sa okućnicom površine 325 m², da ima ušteđevinu od 30.000,00 KM, da je bila zaposlena u periodu od 1981. do 2003. godine i da se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske samo radi ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud je, primjenom odredbe člana 52. Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 54/02, 41/08 i 63/14, u daljem tekstu: PZ), razveo brak parničnih stranaka, te odbio protivtužbeni zahtjev tužene za supružansko izdržavanje, u mjesečnom iznosu od 50% od invalidske penzije, koju ostvaruje tužitelj kod Fond-a PIO i invalidnine i ostalih primanja koja ostvaruje kod Grada B., Odjeljenje za boračko invalidsku zaštitu, nalazeći da za to nisu ispunjeni uslovi iz odredbi članova 241., 253. stav 1. i 243. PZ.

Odlučujući o žalbi tužene, drugostepeni sud je pošao od činjenica da su parnične stranke provele u braku preko trideset godina i da se tužena s obzirom na svoju životnu dob (rođena 1960. godine) veoma teško može zaposliti, te zaključio da su ispunjeni uslovi iz odredbe člana 241. PZ da joj se dosudi supružansko izdržavanje, pa je žalbu djelimično usvojio i preinačio prvostepenu presudu kao u izreci osporene presude.

Odluka drugostepenog suda nije na zakonu zasnovana.

U smislu odredbe člana 241. PZ bračni supružnik koji nema dovoljno sredstava za život, ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, a nesposoban je za rad ili se ne može zaposliti, ima pravo na izdržavanje od svog bračnog supružnika srazmjerno njegovim mogućnostima.

Odredbom člana 253. stav 1. PZ propisano je da će prilikom utvrđivanja potreba lica koje traži izdržavanje, sud uzeti u obzir njegovo imovno stanje, sposobnost za rad, mogućnost za zapošljavanje, zdravstveno stanje i sve druge okolnosti od kojih zavisi ocjena njegovih potreba.

Prema odredbi člana 243. PZ sud može odbiti zahtjev za izdržavanje ako izdržavanje traži bračni supružnik koji se bez ozbiljnog povoda od strane drugog bračnog supružnika grubo ili nedolično ponašao u bračnoj zajednici, ili ako bi njegov zahtjev predstavljao očitu nepravdu, za drugog bračnog supružnika.

U konkretnom slučaju iz utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja u revizionom postupku, prema izričitoj zabrani propisanoj odredbom člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), proizlazi da je protivtužiteljica rođena 1960. godine, da je nakon faktičkog prestanka bračne zajednice ostala da živi u stanu od 70 m² koji je prilagođen za potrebe tužitelja kao lica sa invaliditetom, da je vlasnik kuće u B. od 82 m² sa okućnicom površine 325 m², da ima ušteđevinu od 30.000,00 KM, da je bila zaposlena u periodu od 1981. do 2003. godine i da se nalazi na evidenciji nezaposlenih lica samo radi ostvarenja prava na zdravstvenu zaštitu. Protivtuženi je lice sa najvišim stepenom invaliditeta koji je nakon liječenja napustio stan koji su parnične stranke do tada zajednički koristile (saslušani svjedoci M. S. 1 i M. S. 2 su potvrdili navode protivtuženog da je to učinio iz razloga što protivtužiteljica nakon njegovog povratka sa rehabilitacije nije prihvatila da sa njim živi u istom stambenom prostoru niti da on angažuje osobu koja će o njemu tu brinuti, a ona se na te okolnosti nije izjasnila kao parnična stranka iz razloga što se nije odazvala pozivu suda radi saslušanja iako je izvođenje tog dokaza bilo predloženo) i nalazi se u domu za starija lica, ostvaruje ukupna mjesečna primanja od 2.750,00 KM (koja se odnose na ličnu invalidninu, ortopedski dodatak prvog stepena, dodatak za njegu i pomoć trećeg lica i dopunsko obezbjeđenje), od kojih plaća smještaj 1.100,00 KM i na ime troškova održavanja automobila za invalidna lica i liječenje oko 800,00 KM.

Kod takvog stanja činjenica revident pravilno ukazuje da je drugostepena presuda, u osporenom dosuđujućem dijelu koji se odnosi na supružansko izdržavanje, donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava iz odredbe člana 241. PZ. Naime, i prema shvatanju ovoga suda iz utvrđenih činjenica da protivtužiteljica u vrijeme donošenja odluke ima uštedevinu od 30.000,00 KM, da je sama u posjedu stana od 70 m² i kuće sa okućnicom, koje se nalaze u B., te da nesumnjivo sa navršenim godinama života u dogledno vrijeme može ostvariti starosnu penziju, ne proizlazi da ona nema dovoljno sredstava za život, ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine, kako pogrešno zaključuje drugostepeni sud. Pored toga, ni materijalne mogućnosti protivtuženog za izdržavanje drugog lica nisu pravilno cijenjene, saglasno navedenoj zakonskoj odredbi, kod činjenice da njegova ukupna primanja čine i ortopedski dodatak prvog stepena, dodatak za njegu i pomoć trećeg lica i dopunsko obezbjeđenje, koji služe za pokriće troškova za njegove lične potrebe za koje su namjenjeni, te se ne mogu opteretiti obavezom da iz tih sredstava izdržava drugo lice.

Pored toga, kad se uzmu u obzir razlog i okolnosti pod kojima je protivtuženi napustio zajednički stan parničnih stranaka i smjestio se u domu za starija lica, osnovano se u reviziji ukazuje da postoje i razlozi za odbijanje tužbenog zahtjeva protivtužiteljice iz odredbe člana 243. PZ, kako iz razloga njenog nedoličnog ponašanja, tako i što bi to predstavljalo nepravdu za protivtuženog kao lica sa najvećim stepenom invaliditeta.

Stoga protivtuženi u reviziji opravdano ukazuje da je drugostepena presuda u osporenom dijelu donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava iz odredbi članova 241. u vezi sa odredbom člana 253. stav 1. PZ, te člana 243. istog zakona.

Zato je valjalo temeljem odredbe člana 250. stav 1. ZPP odlučiti kao u izreci.

Odluka o troškovima parničnog postupka dosuđenih tužitelju se temelji na odredbama članova 386. stav 1, 387. i 397. stav 2. ZPP, te Tar. br. 3. i 12. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske” broj 68/05). Pored troškova dosuđenih prvostepenom presudom tužitelju su dosuđeni i troškovi na ime sastava revizije u iznosu od 426,50 KM i takse na reviziju u iznosu od 200,00 KM. Tuženoj nisu dosuđeni troškovi sastava odgovora na reviziju budući da oni u konkretnom slučaju nisu bili potrebni za vođenje parnice (član 387. stav 1. ZPP).

Predsjednik vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić